

Men tað var ikki við mínum góða vilja, at hann yvirhøvur fór upp í býráðspolitikk. Men tilvildin vildi tað soleiðis, og har varð eg so verandi í 24 ár, sigur Dánjal av Rana

MYND: ÁKI BERTHOLDSSEN

Ímóti mínum vilja

Eitt er, at Dánjal av Rana var virkin í Javnaðarflokkinum og í fakfelagsrørsluni. Men tað er ikki minst sum kommunustýrslimur, og borgarstjóri á Tvøroyri, at hvørt mansbarn mundi kenna hann.

Men tað var ikki við hansara góða vilja, at hann yvirhøvur fór upp í kommunupolitikk.

– Eg hevði ongantíð skonkt tí ein tanka, at eg skuldi stilla upp á kommunustýrisval. Men tá ið Javnaðarflokkurin skuldi stilla upp til kommunustýrisvalið á Tvøroyri í 1976, varð eg spurður um eg vildi vera á listanum.

– Eg førði valstríð fyrri Javnaðarflokkin og hevði onnur størv, og eg helt, at tað var ivaleyst. So eg mót-mælti til tað síðsta, men eg varð settur á listan kortini – og varð eisini valdur.

– Soleiðis endaði eg í býráðnum, og har varð eg sitandi í 24 ár, heilt til 2000, tá ið eg var 75 ára gamal, og legði frá mær. Men eg kann ikki siga, at eg havi verið iðin at føra valstríð fyrri meg sjálvan, tí eg havi aldrin biðið nakran velja meg. Men onkra hissini valgrein, tað skrivaði eg kortini, sigur hann.

Av teimum 24 árunum, Dánjal av Rana var kommunustýrslimur á Tvøroyri, var hann borgarstjóri í átta ár, frá 1984 til 1992.

Eitt ódnartak

Hann sigur, at tað var ein øgilig menning á Tvøroyri í seksti, sjevti og áttatiárunum, bæði á sjógvi og landi, og skiftandi býráð tey árin, lögdu nógv fyrri.

Eitt tað størsta ódnartakið var at stovna flakavirki í bygdini.

– Grundstykkíð til flakavirkið varð

»Nógvastaðni var mótstøða ímóti, at kommunan setti pening í vinniligt virksemi. Men eg havi ongantíð ivast í um at tað var tað einasta rætta at gera«

fylt upp og slættað longu mitt í sekstiárunum, áðrenn eg nakrantíð kom upp í kommunalpolitikk. Tá koyrði eg gravkúgv fyrri Landsbyggifelagið og tað var eg, sum legði fyrsta steinin í grundstykkíð, sum flakavirkið seinni varð sett á, og annars fylti eg stykkið út og slættaði tað.

Eftir at grundstykkíð var liðugt, stóð tað óbyggt í fleiri ár, tí tað var lættari sagt enn gjørt at reisa pening til at byggja eitt flakavirki.

– Tað stóra takið var at reisa partapeningin, sum skuldi vera minst 10 prosent av byggikostnaðinum. Annars kundu 60 prosent fáast í láni, og landið læt eisini 30 prosent í studningi.

Dánjal av Rana sigur, at í hesum sambandi tóku tvørafólk eitt risatak.

– Fakfeløgini vóru við til at reisa eginpeningin og tey settu pening í flakavirkið. Eisini arbeiðsfólk offraðu nógv fyrri at skapa arbeiðspláss í bygdini og í eini átta ár lótu tey tvey prosent av lønini at seta í vinnulívið, og somuleiðis var farið hús úr húsi at fáa fólk at seta pening í virkið.

Men kommunan varð størsti partaeigari. Tilsamans var partapeningurin góðar 4,3 milliónir og av teimum hevði kommunan sett helvtina í virkið.

– Hugsjónin var at vit vit skuldu seta so mikið av partapengum í virkið, at tað skuldi vera nóg sterkt til at tola bæði tvey og trý fíggjarlig óløg.

Í 1975 stóð flakavirkið liðugt, og sama ár varð nýggjur skúli eisini bygdur á Tvøroyri.

Men so varð eftir at tryggja flakavirkinum fisk at arbeiða, og í tí sambandi fóru vit í samstarv við Mortan Johannesen – hann sjálvan, sum nú er býarmynd í Vágbotni, har hann dagliga stendur og selur fiskavørur av ymsum slagi.

Eisini í hesum førum vóru privatfólk, og fakfeløg við, og úrslitið var, at trolarin, Suðringur, varð bygdur í 1977. Síðani settu kommunan, einstaklingar, og fakfeløg, eisini pening í Rankan, umframt at aðrir útgerðarmenn eisini bygdu skip, har kommunan eisini settu pening í onkran av teimum.

Av tí, at Dánjal av Rana var borgarstjóri í árunum frá 1984-1992, var hann eisini nevndarformaður í fleiri vinnuligum partafeløgum, har hann sostatt umboðaði borgaran á Tvøroyri.

– Tað fegnist er um nú á gamalsaldr, tí tað taki eg sum eina álitisvátan frá fólkinum, sigur hann.

Ongin ivi

– Nógvastaðni var mótstøða ímóti, at kommunan setti pening í vinniligt virksemi. Men eg havi ongantíð ivast í um at tað var tað einasta rætta at gera. Tí varð tað ikki gjørt, hevði virksemi aldrin tikið seg upp á Tvøroyri. Og fyrri meg var tað púra sjálvsagt, at kommunan setti pening í vinnuligt virksemi, tí eg minnst alla tíðina til tað, eg hoyrði so oftani í barna-

árunum um fólksins ognarrætt til framleiðslutólini.

– Eitt dømi, hann minnst um tað er tá ið Rankin varð bygdur og eg haldi, at tað, hann fiskaði, og legði upp á Tvøroyri, kom bæði tvørafólki, fakfeløgum, og kommununi aftur til góðar, soleiðis fingi tey avkast av tí, sum varð sett í hann.

Men Dánjal av Rana ásannar eisini, at sum frá leið, gekk ikki sum ætlað, tí í kreppuni fyrst í nítíárunum fóru nógv virksemi á Tvøroyri av knóranum aftur, saman við restini av Føroya landi.

– Í tí sambandi varð skuldin hjá øllum kommunum í landinum gjørd upp, og hon var heilar tveir milliardir í 1994, og tað var 25 prosent hægri enn nøkur ár frammanundan. Samstundis vóru inntøkurnar hjá kommunum lækkaðar 16 prosent tey seinastu árin.

Hetta var støðan, hóast fleiri kommunur høvdu hækkað skattaprosentið.

Tá átti Tvøroyrar Kommuna átta prosent av kommunuskuldini, sigur Dánjal av Rana.

Og tí er hann ikki samdur við teimum, sum siga, at hetta koyrði Tvøroyrar Kommununa á heysin.

– Tvøroyrar Kommuna var ikki verri fyrri enn aðrar kommunur, sum einki høvdu sett í vinnulívið.

Hinvegin vildi býráðið ikki góðtaka at skattaprosentið varð hækkað upp um 17 prosent, men seinni varð tað kortini hækkað upp í 23 prosent,

tá ið Tvøroyri varð við í kommunala grunninum um skuldina í nítíárunum.

– Harafturat var tað skjótt, at samstundis sum at tíðirnar fóru skjótt at batna aftur, og kommunan kundi rinda skuld aftur. Men ein orsök til, at skuldi hjá Tvøroyri varð stór, var eisini tann at nýggi skúlin, og ítróttarhøllin í Trongisvági, gjørdust nógv dýrari enn ætlað.

– Nú eru aftur nýggjar tíðir á Tvøroyri. Áðrenn gøtumenn komu við Varðanum, var deyðligt, men nú er lív komið í aftur, so tað var gott fyrri okkum, at fáa eitt so stórt felag til býin.

– Nú verður nógv tosað um, hvussu stórt avlop, hesi virkini hava. Men vit vita av egnum royndum, hvussu stóran týðning tað hevur at leggja upp fyrri til verri tíðir, tí vinnulív er øgiliga ótrygt, og tað gongur upp og niður, sigur Dánjal av Rana.

Gongur skjótt

Dánjal av Rana ásannar, at nú hann er komin upp í árin, er tíðin farin at ganga skjótt.

Hann tekur so nógv lut í seyðabrúkinum longur, tí konan fekk eitt bakkast fyrri nøkrum árum síðani, og er fyrri ein part óhjálpin.

– Men eg føli meg so mikið sterkan, at vit klára okkum við einum sindri av heimahjálpmorgun og kvøld.

– Eg eri komin væl upp í árin, og havi fingið longri tíð her á foldum, enn nógvum øðrum er unt. Men eg havi nógv at takka fyrri, tí eg eri væl-signaður við eini góðari heilsu. Eg føli meg yvirhøvur ikki sum ein 90 ára gamal, og eg gleðist um hvønn nýggjan morgun, sigur Dánjal av Rana.